

KJAK

**DAGFINNUR
DANBJØRG**

Gehenna ella sálarligur ágangur av allar **allargrovasta** slag

– ið eigur at verða steðgaður í stundini

Eg sjálvur - og mong onnur við mær - minnst ilt aftur á sunnudagsskúla-helvitisprædikantarnar, sum slevandi volkaðu sær í Helvit is pínu og ræðuleikum og við rullandi eygum, harðari rødd og lyftum fremstafingri peikaðu sjónarringin runt, meðan ført varð fram: Børn! Ansið tykkum, tí Fanin reikar runt sum ein brølandi leyva og vil hava tykkum øll í hansara garn.

Eg rimdi og fór í annað stað, har tónin og innihaldið var nakað annað og meira barnavinarligt. Men eg havi mangan síðan tá - vælsaktans í góð 60 ár - tonkt yvir, hvussu hetta kundi lata seg gera, uttan at onkur tilkomin smekkaði nevan í borðið og segði, at nú er nokk harra Helvitisprædikantur. Út!

Men av tí, at mær er fortalt, at Helvitisprædikantar fram vegis tykjast at hava jól og góðar dagar - um mann í heila tikið kann siga so -og halda fram við sínum sadistiska, perverteraða og religiønsforstýraða ágangi, sum sær út til at nøkta teirra egna sadistiska tørv, uttan at nakað verður gjørt fyri at steðga teimum, so fari eg at avdúka nakað av Helvitisforfalskingini í vón um, at henda vitan kann hjálpa til við at steðga ør skapinum, tí annars má hann steðgast við lóg, tí tað átti at sagt seg sjálvt, at sálarligur harðskapur -serliga móti børnum - men fyri sovitt móti fólki í heila tikið - ikki eigur at vera toldur, men at verða steðgaður við teimum ambøðum, eitt framkomið samfelag hevur at ráða yvir.

Fyri at byrja onkunstaðni, so kann sláast fast við meira enn sjeitummaseymi, at orð ið Helviti er ein ein skeiv og sera óheppin umseting av Ge

henna (grísk endurgeving av tí hebraiska Ge (Ben) Hinn om, dalurin hjá soni 'Hinn om), ein dalur beint sunn an fyri Jerusalem. GT greið ur frá, at hetta var stað ið fyri avguðadyrkan og menniskjaofringum við eldi. Í NT verður Gehenna brúkt sum navn fyri Helviti. Í rabbinskari traditióin kann Gehenna eisini merk ja reinsingareldurin (skærs ilden).

Hvør minnst ikki frá undirvísingini í barnaskúla num um trúðbótina, at kirkj an hevði pint pening burt urúr teim lítið og onki vit andi, tí prædikumenninir lugu fyri hesum neyðars fólki, ið annars vórðu hart rakt frammanundan, og fortaldu teimum, at deyða omman ella deyði pápin ella deyða barnið píndist í reinsingareldinum, men at tey - við at gjalda til teirra - kundu stytta teimum líðandi í nevnda eldi, tí við at gjalda fyri tey, so komu tey skjótari úr eldinum.

Og fólk guldu og guldu til tey lítið og onki høvdu eftir. Og síðani fóru tátíð ar høgravendu helvitis prædikantar víðari syngj andi, sum tað stóð í míni donsku lærubók: Når peng ene i kisten springer, snart sjælen ud af skærsilden springer. Tað hava verið og eru framvegis nógvir mátar at snýta fólk upp á, og tað serliga um tey eru óvitandi. Og sokallaði religiøs hava ongantið hildið seg aftur, um tey eru sloppin til tess.

Helviti kemur haraftur ímóti frá tí oldnørruna helviti, sum merkir "Hel straff ar". Orðið er ein sera óhepp in týðing av tí bíbilska orði num "Gehenna", sum er navn ið á einum dali sunnan fyri Jerusalem. Í nevnda dali beiv tað í árinum 622 f-Kr. ofrað

til ein gud, ið kallaður var Molok. Bæði gentur og dreing ir vórðu slaktaði og brend til æru fyri henda guðin.

Tá ein kongur (Josias) setti forboð fyri at dyrka aðrar guðar enn Ísraels Jahve, bleiv dalurin "óreinur". Og fram yvir stóð ræðsla um staðið, og dalurin bleiv nýttur sum ruskpláss - eitt stað, hvar "eldurin ongantið slóknar," sum tað eitur í Bíbliuni. Og tað hevur ofta víst seg, at hin djúpari liggjandi orsökkin sjáldan hevur havt nakað við kristindóm og frelsu at gera, men einans fyri at tey við teirra 'umvenda skara' skulu kunnu manifestera seg í samfelagnum og soleiðis skaffa sær og sínum magt og mammon. Amen.

Jødarnir ímyndaðu sær, at Jahve við tíðarinnar enda vildi samla alt óndt og óreint í Gehenna og brenna tað upp við eldi, soleiðis at Heimurin aftur skuldi kunna blívað reinur og fullkomin.- Flestu orð í NT um helviti hava eisini hesa hugsan, men tey kristnu tulka tey ofta sum útsagnir um eina tíðarleysa pínu. Henda uppfatan er litað av øðrum bíbliuorðum. Serliga hevur líknili um ríka mannin og Lazarus havt stór an týdning. Ávirkan frá øðr um religiønsfantasium um støðuna eftir deyðan hevur eisini gjørt seg galdandi. Nakað tað norrøna hugtakið "hel-viti" í sjálvum sær avdúk ar.

Í flest øllum religiónum fyrstilla tey religiøsu sær, at tað finnst eitt deyðsríki djúbt niðri ella inni í jørðini, har tey deyðu sum "skuggar" visna burtur í einum troyst arleysum lívi til tey verða gloymd.

Grikkar høvdu teirra Ha des við ymsum avdeiling um. Jødarnir kallaðu teirra Sjeol/Sheol og í norrønnari

mytologi var Hel navnið á herskarinnuni í deyðsríki num. Fyri grovar brotsgerðir finnast ofta straffir í deyðs ríkinum. Í avdeilingini Tarta ros í Hades rullar Sisýfos - sum mong vita um -sín stein sum ein straf givnan av guðu num (hvørjaferð Sisýfos hev ur rullað steinan niðaná, so fer hann á rull oman aftur, og so má Sisýfus rulla steinin umaftur og umaftur og um aftur í allar ævir). Tað er hesin deyðaríkistankin, sum liggur sum útgangsstøði fyri líknili um ríka mannin og Lazarus.

Saman við tankanum um djevalin sum Guðs mótpólur, førði tað so við og við til eitt hel-viti undir jørð, har djeval in ræður við eldi og svovli og píndi tey fortaptu. Mest kent er møguliga Dantes út greinan av helviti í "Tí gud dommelige kommediuni" frá 1300-talinum. Myndin av hel viti, sum vit soleiðis hava fingið, er heilt og aldeilis ó bíbilsk.

Sjálvt rithøvundirin av "Jóhs. Opinbering", sum er tann í Bibliuni, sum hevur teir mest útviklaðu tankarnir um eina "eviga pínu" í eldi, tonkir sær hesa ólukkuna sum nakað, ið fyrst og fremst kemur at raka djevalin. Í Ge henna hevur djevalin onga magt, eftir hvat Biblian sigur.

Kirkjunnar læra om æviga pínu fyri tey vantrúgvandi bleiv eitt vælegnað amboð í magthavaranna hondum til at forfylgja mótstøðufólk unum við tí ringasta torturi og ræðuleikum undir einari tunnari umbering av guð sóttan.

Sjálvt nútíðar trúð-boðara virkseimi hevur rættvisgjørt sína vantandi virðing fyri øðrum kulturum og religiún um við at vísa til, at einans kristindómurin kan fría

fólk frá ævigari pínu. Hetta umber næstan ein og hvønn átningjandi og fyrilitleysan trúboðaraframferðarhátt.

Og hvørjar sálarligar líð ingar, ið hava fylgt í kjalar vørrinum av helvitisfyri gyklingunum hjá vekingar prædikumonnunum og prest unum, ið hava nýtt helvitis fyrigyklingarnar sum um vendingarætlan, vilja vit ongantið fáa álitandi vitan um.

Men har fyrigyklingin um "æviga pínu" er sterk, verða vanligir sømuligir normar og framferðarhættir og dag lig fyrilit lætt tilsíðissett av religiøsari fanatismu. Og kristindómurin, ið skuldi vera kærleikans religiún, hevur ikki minst orsaka av læruni um "æviga pínu" fyri tey vantrúgvandi útviklað eina søgu, sum er ein sonn marra av ræðuleikum.

Tá eg á sumri í 1991 vitjaði á Cuba í ein mánað, legði eg m.a. til merkis, at ein indiáni var avmyndaður á etikettini á einari fløsku, og forvitin, sum eg eri, spurdi eg um søguna aftanfyrri avmyndaða indiánan, og fekk tá at vita, at hetta var mynd av indiána, sum - bundin niður - hevði fingið stilla eitt ultimatum: Antin skuldi hann taka við trúgv og harvið sleppa til Himmals, ella eisini skuldi hann verða brendur. Í hesu støðu spurdi hann helvitis prædikantarnar um, hvar teir fóru, tá teir doyðu, og tá hann fekk svarið, at teir fóru til Himmals, segði hann uttan himpr, at so vildi hann vera brendur, og tað varð hann so. Hann vildi undir ongum um støðum møta teimum aftur - kosta hvat tað kosta vildi. Ein sera sigandi søga um ein mann, ið vildi gjalda hægsta prís fyri at varðveita æruna.

At helvitispretikantar framhaldandi "spæla við eld",

eru vit mong, ið ikki kunnu skilja, tí kristindómurin eigur at vera ein kær-leiks fullur boðskapur - ein glað ur boðskapur: Gleði-boðskapurin yvir øllum øðrum boðskapum undir sólini: Um hvussu Guð hevur skapt alt: himmal og jørð, fuglar og fisk, áir og vøtn og annars alt, ið vit hava brúk fyri og tað í stórari mongd, og sum hevur skapt okkum øll, sum eru sonn undurverk frá top til tá, og sum ger alt fyri, at vit at enda skulu koma til Hann, at sami Guð skal gerast óndari enn óndur og ræðuligari enn ræðuligur, ja, túsund ferðir túsund ferðir verri enn t.d. Hitler, sum hóast alt drap ofrini, meðan Guð verður sagdur at pína og brenna fólk í allar ævir. Og tað skulu vit trúgva upp á?

Nei, Guð er eingin Fani, men ein góður og kær leiksfullur Guð, tað átti at sagt seg sjálvt. Hvat helvitisprædikantar hava við kærleika og gleði-boðskap at gera hevur verið - er - og fer altíð at vera ein gáta, tí teir umboða tað mótsetta: fanans skap, sálarligan ágang og kúgan, eld, pínu og skríggj og bangin og krúpandi mennisk ju. Ræðuligt.

Tíðin hevur leingi verið búgvín til at vísa helvitis prædikantunum durafjórð ingin, so kærleiksboðskap urin fær høvi til at vísa seg á flogi og í verki, og soleiðis at ung sum gomul, kvinnur sum menn kunnu gleðast yvir gleði-boðskapin, yvir skapan arverkið og lívið, og annars hvíla í vissini um, at vit hoyra Honum til annahvørt vit liva ella doyggja.